

Ateities vizija – sukurti modernų, naujausiomis technologijomis aprūpintą informacijos centrą

Balandžio 23 d. minima Pasaulinė knygos ir autorinių teisių diena, o 27-ąją – Medicinos darbuotojų diena.

Lietuvos medicinos biblioteka dėl savo specifikos su abiem šiomis datomis yra susijusi.

Ta proga pakalbino ilgametę šios bibliotekos direktorę **Salviniją Kocienę**.

Lietuvos medicinos bibliotekos direktorė Salvinija Kocienė

Galėčiau paminėti dar mums, bibliotekininkams, artimas datas. Lietuvos bibliotekininkų draugija 2011 metų balandžio 26–gegužės 3 dienomis skelbia 11-ąją Nacionalinę Lietuvos bibliotekų savaitę. Jos šūkis: „Skaityk bibliotekoje!“ Savaitės pradžia sutaps su Pasauline intelektinės nuosavybės diena, o savaitę užbaigs Pasaulinė spaudos laisvės diena – gegužės 3-ioji. Taigi visos šios datos vienaip ar kitaip siejasi su bibliotekos veikla.

Bibliotekos niekada neegzistavo pačios sau. Atlikdamos savo pagrindinę funkciją – tenkinti vartotojų informacines reikmes, jos, kaip niekada anksčiau, integruojasi į socialinius visuomeninius procesus, naudodamos pažangias technologijas, skatina kūrybiškumą, profesinę kompetenciją. Bibliotekų savaitės renginiai skirti ne tiek bibliotekininkams, kiek plačiajai visuomenei – atskleisti bibliotekose sukauptus žmonių išminties turtus, paskatinti pamilti biblioteką kiekvieną, siekiantį tobulinti savo profesinius gebėjimus ir kompetencijas, padėti rasti idėjų savo verslui kurti ar tiesiog įdomiai leisti laisvalaikį.

Lietuvos medicinos bibliotekai vadovaujate nuo 1990 metų. Taigi jau pradėjote trečią dešimtmetį šiame poste. Per tokį ilgą laiką tikriausiai teko patirti ir šilto, ir šalto. Kaip apibūdintumėte direktorės kėdę – kaip patogią, minkštą ar kietoką?

Tas dvidešimtmetis taip greitai prabėgo. Direktoriauti pradėjau labai nelengvu laikotarpiu. Sudėtingas nepriklausomybės atkūrimo ir įtvirtinimo laikotarpis: ekonominė blokada, nuolatinis biudžeto lėšų stygius – viena vertus, ir naujų bibliotekinių informacinių technologijų šuolis, naujos bendradarbiavimo su užsienio partneriais galimybės, bendrų projektų įgyvendinimas – kita vertus. Reikėjo keistis visų pirma pačiai ir sudaryti sąlygas tobulėti bibliotekos specialistams.

Šalia to stengėmės neatsilikti nuo į Lietuvą sparčiai atėinančių bibliotekinių naujovių. Bibliotekinių procesų automatizavimas, naujos informacijos kaupimo ir saugojimo laikmenos, internetas labai pakeitė bibliotekos veidą, skatino mokytis bibliotekos darbuotojus bei ugdyti skaitytojų informacinį raštingumą.

O dėl kėdės patogumo... Vienareikšmiškai į šį klausimą negalėčiau atsakyti. Gal geriau atsakysiu taip: tai – įdomus ir atsakingas darbas.

Jūs, kaip bibliotekos vadovė, veikla labai plati. Medicinos biblioteka bendradarbiauja su šalies ir užsienio bibliotekomis, su sveikatos apsaugos organizacijomis, yra Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacijos, Lobis narė, Pasaulinės sveikatos apsaugos organizacijos dokumentacijos centras ir depozitinė biblioteka, Europos medicinos informacijos centrų ir bibliotekų (EAHIL), Baltijos šalių medicinos bibliotekų, Santariškių medicinos įstaigų asociacijų narė. Be to, dar rengiami knygų pristatymai, konferencijos, minėjimai, medikų kūrybos vakarai. Bibliotekoje nuolat vyksta tapybos, grafikos, meninės fotografijos, tautodailės parodos. Kaip įmanoma visa tai aprėpti, kur semiatės jėgų?

Bibliotekoje esu ne viena. Čia dirba 47 specialistai. Mano, kaip vadovo, funkcija yra tik organizacinė. Turiu komandą, kurios kiekvienas narys atsakingas už savo veiklos sritį. Be abejo, kaip ir kiekviename kolektyve, yra aktyviausi darbuotojai. Jie – didieji mano pagalbininkai, jų dėka biblioteka tampa matomesnė, jie yra savotiški bibliotekos ambasadoriai. Nenorėčiau jų vardyti, tačiau mūsų bibliotekos lankytojai, nuolatiniai įvairių renginių dalyviai, kursų klausytojai šiuos darbuotojus puikiai pažįsta.

Pastarieji du dešimtmečiai Lietuvoje buvo daugybės reorganizacijų, pertvarkų, įmonių, organizacijų jungimosi ir skaidymosi metai. Gal Jūsų vadovaujama bibliotekai pavyko išvengti visos tos sumaišties? O jei ne, kaip tai paveikė bibliotekos darbo kokybę?

Deja, nepavyko išvengti. Teko pakovoti ir dėl bibliotekos stogo virš galvos. Tačiau bėdos ateina ir praeina, ir net nebesinori jų prisiminti. Apie neramius laikus byloja šūsnyš bibliotekos archyve saugomų dokumentų: susirašinėjimas su įvairiomis valdžios institucijomis, dokumentai, liudijantys medikų organizacijų ir plačiosios visuomenės reakciją į įvairių valdžių ketinimus iškeldinti, sujungti, sunaikinti medicinos biblioteką. Ne vienam valdininkui „apetitas“ žadino bibliotekos pastatas miesto centre. Neramūs buvo 1994–1997 metai, kai tuometinė Vyriausybė bandė iškeldinti biblioteką į nepritaikytas tam patalpas, sunaikinant didžiąją dalį dokumentų fondo. Buvo prieita iki šio klausimo nagrinėjimo teismuose.

Įstaigų optimizavimo, etatų mažinimo kontekste bibliotekos likimo klausimas vėl iškilo 2009-aisiais, pirmaisiais ekonominės krizės metais. Skaudžiausia, kad pačiam steigėjui pasirodė nereikalinga biblioteka, aptarnaujanti Lietuvos medikus ir gyvuojanti jau 67-erius metus.

Be abejonės, tai sukelia sumaištį ir trukdo normaliam kasdieniniam darbui. Tačiau mūsų kolektyvas – užsigrūdinęs. Užtuot panikavę, dar labiau susitelkiame bendram darbui.

Ar pavyko įgyvendinti vieną svarbiausių uždavinių – sudaryti bibliotekos vartotojams sąlygas naudotis pasauliniais informacijos ištekliais, pasitelkiant pažangias komunikacijos ir informacines technologijas?

Mano akys įvyko esminis bibliotekinių informacinių procesų pokytis: nuo pirmojo kompiuterio iki visų bibliotekinių procesų automatizavimo, nuo tradicinių informacijos šaltinių iki visatekstės medicinos informacijos virtualioje erdvėje.

Medicinos informacijos ištekliai kasdien auga. Nuolat tobulėja ir informacijos kaupimo, saugojimo, sklaidos technologijos. Kartu auga ir informacijos vartotojų poreikiai. Informacinių technologijų raida lėmė elektroninių paslaugų atsiradimą bibliotekoje. Turbūt niekada negalėsime padėti taško ir pasakyti, jog svarbiausias uždavinys – įgyvendintas. Tačiau tokia siekiamybė visada yra.

Kas labiausiai trukdo įgyvendinti visus sumanymus, planus, pasiekti užsibrėžtus tikslus?

Nuolatinis biudžeto lėšų stygius. Po 1999 metų, kai dėl ekonominio nuosmukio bibliotekos biudžetas buvo sumažintas 26 procentais, lėšos bibliotekos veiklai keletą metų augo. Atsirado didesnės dokumentų komplektavimo, duomenų bazių įsigijimo galimybės. Nereikia pamiršti, jog dalį biudžeto lėšų nuolat tenka skirti ir pastatui išlaikyti, atlikti bent kosmetinį vienos ar kitos pastato dalies remontą. Tačiau dabar vėl gyvename krizės laikotarpį. Ir nors valdžios atstovai tvirtina, jog krizė baigėsi, mes to dar nejaučiame. Jau keletą metų iš eilės metinis bibliotekos biudžetas nepadidėjo nė vienu litu. O juk brangsta tiek pastato išlaikymo kaštai, tiek knygų kainos, žurnalų bei duomenų bazių prenumerata. Pagaliau darbuotojų atlyginimai niekaip nepasiekia vidutinio šalies vidurkio. Štai, taupydami darbo atlyginimo fondą, pernai privalėjome atsisveikinti su aštuoniais ilgamečiais darbuotojais, puikiais specialistais. O jaunų darbuotojų, norinčių dirbti bibliotekoje už vieną tūkstantį litų, nelabai rasi.

Stengiamės išnaudoti visas galimybes, net ir esant tokiai nepavydėtinai situacijai.

Keitėsi ne tik bibliotekos darbo sąlygos, bet ir skaitytojai. Kaip apibūdintumėte šiandieninį bibliotekos lankytoją?

Viena iš bibliotekos salių

Išties mūsų bibliotekos skaitytojas pakito. Informacijos globalizavimas lėmė, kad vartotojui jau tampa nesvarbu, kur ir kokia forma saugomas jam reikalingas dokumentas. Mokslinės bibliotekos tikslas pateikti pageidaujamą šaltinį arba išmokyti patį vartotoją jį susirasti. Tam, kad bibliotekininkas galėtų būti vedliu po pasaulio informacijos džungles, jis pats turi turėti žinių. Mūsų specialistai nuolat tobulina savo kompetenciją šalies ir užsienio kursuose, seminaruose, konferencijose. Didžiulę metodinę pagalbą suteikė Norvegijos medicinos bibliotekų asociacija, rengusi tęstinius informacijos paieškos internete kursus. Mūsų specialistės išmoko, kaip mokyti bibliotekos skaitytoją, kad jis nepasimestų informacijos jūroje, o pasirinktų pačią kokybiškiausią, moksliniais įrodymais pagrįstą informaciją. Bibliotekoje nuolat rengiami informacinio raštingumo kursai. Juose pasimokyti gali kiekvienas norintis. Tai 6 valandų kursas, kuriame išdėstoma mokslinės medicinos informacijos paieškos internete abėcėlė ir nagrinėjamos specialiosios, klausytoją dominančios temos. Visus norinčius mokytis kviečiu kreiptis į Garsinių regimųjų priemonių skyriaus vedėją Jūratę Stukienę, tel.: (8 5) 262 6692.

Ar atsiradus galimybei daug reikalingos informacijos rasti internete, nesumažėjo skaitytojų? Apskritai, ar galima teigti, kad popierinių knygų poreikis yra ženkliai sumenkęs?

Visos bibliotekos šiuo metu skundžiasi mažėjančiais skaitytojų srautais. Mes bibliotekos lankytojų neprarandame, tačiau dėl naujų technologijų jie tampa elektroniniais vartotojais. Nemažai bibliotekos informacinių paslaugų teikiama internetu. Tai – dokumentų paieška bei užsakymas, šaltinių atranka pagal vartotojo suformuluotą temą iš bibliotekoje esančių šaltinių arba duomenų bazių, straipsnių kopijų užsakymas per tarpbibliotekinį abonentą ir kt.

Skaitytojas informaciniu atžvilgiu tampa labiau išprusęs. Jis neblogai orientuojasi informacijos srautuose ir geba savarankiškai susirasti reikalingą informaciją duomenų bazėse bei internete. Tai, kad informacija, esanti bibliotekos tinkle, yra aktuali, ja domimasi, rodo ir nuolat augantis mūsų interneto portalo lankomumas. Praėjusiais metais jis padidėjo 20 procentų.

Nežinau, ar kada nors tradicinę knygą visiškai pakeis elektroninė. Grožinę knygą maloniausia skaityti išleistą tradiciniu būdu. Tačiau pasaulyje plinta ir elektroninių knygų leidyba. Tuo labai džiaugiasi studijuojantis jaunimas. Knygą gali gauti visada, kai tik jos prireikia. Tereikia prisijungti ir atsisiųsti ją į savo kompiuterį. Studijoms reikalingos knygos neužima vietos knygų lentynoje, nereikia bibliotekai mokėti delspinigių už laiku negrąžintą leidinį. Taigi, norėdami neprarasti savo skaitytojo, formuodami bibliotekos informacinius išteklius, mes, bibliotekininkai, privalome atsižvelgti į šią naująją.

Kokių paslaugų šiandien tikisi ir pageidauja Medicinos bibliotekos lankytojas? Ar turite galimybių tuos poreikius patenkinti?

Bibliotekos paslaugos grindžiamos žinojimu, ko vartotojui reikėtų ir ko jis norėtų. Mūsų skaitytojas (mokslininkas,

gydytojas praktikas, studentas, slaugos darbuotojas) – užimtas žmogus. Jam visų pirma reikia operatyviai ir išsamiai pateikti informaciją jį dominančiu klausimu. (Apie tai, kokios paslaugos teikiamos bibliotekoje, skaitytojas gali sužinoti, apsilankęs interneto svetainėje arba abonemente platinamuose lankstinukuose.)

Be abejo, kiekvienam, kuris peržengia bibliotekos slenkstį, norisi patekti į kultūringą, jaukią aplinką, kur ne tik saugomos, randamos ir skleidžiamos žinios, bet ir sudarytos sąlygos – viešojoje erdvėje susitikti, dalytis patirtimi, idėjomis, bendrauti. Turime bibliotekos ateities viziją – sukurti modernų, naujausiomis technologijomis aprūpintą informacijos centrą, kai biblioteka persikels į Santariškių medicinos miestelį. Mes manome, jog biblioteka turi būti ten, kur yra daugiausia potencialių informacijos vartotojų. Tokio centro buvimas šalia sveikatos priežiūros bei mokslo ir mokymo centrų yra būtinas juose dirbantiems bei tobulinantiems kvalifikaciją specialistams, studentams. Moderni biblioteka – medicinos informacijos centras – praplėstų savo funkcijas ir teikiamų paslaugų spektrą.

Kuo biblioteka gali pasigirti, kas atperka sunkų kasdienį triušį?

Džiaugiuosi, kad pavyko bendram darbui suburti profesionalų kolektyvą. Puoselėjame savas tradicijas. Tai bibliotekos, darbuotojų darbo bei amžiaus jubiliejų minėjimai, kalėdiniai vakarėliai, darbuotojų kūrybos parodos ir kt. Turime

savo bibliotekos bičiulių – ištikimų, ilgamečių skaitytojų. Jie aktyviai dalyvauja bibliotekos renginiuose, savo jaunatviška energija skatina nenuleisti rankų.

Labai džiūgauti neleidžia neįgyvendintos svajonės. O jų turiu, ir ne vieną: pasiekti bibliotekos veiklos geresnio finansavimo, pakelti darbuotojų atlyginimus bent iki vidutinio šalies darbo užmokesčio bei modernizuoti biblioteką.

Dėkojame už pokalbį ir linkime Jums ir Jūsų kolektyvui įgyvendinti užsibrėžtus tikslus.

Seminaras bibliotekos lankytojams

SLAUGOS MOKYMAS

Cukriniu diabetu sergančiųjų mokymas – svarbiausia diabeto komplikacijų profilaktikos priemonė

*Lietuvos slaugytojų diabetologų draugijos pirmininkė, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Endokrinologijos klinikos Vaikų endokrinologijos skyriaus vaikų slaugytoja diabetologė **Virginija Bulikaite***

Cukrinis diabetas pasireiškia gliukozės koncentracijos padidėjimu dėl insulino sekrecijos nepakankamumo ar audinių atsparumo insulinui. Tai sunki liga, sukelianti vėlyvasias komplikacijas ir turinti įtakos sergančiųjų bei jų šeimų gerovei. Visos šalys kuria nacionalines diabeto programas – siekiama laiku diagnozuoti, gydyti ir mokyti ligonius, kad būtų išvengta komplikacijų.

Tarptautinės diabeto federacijos (TDF) atlaso duomenimis, pasaulyje cukriniu diabetu serga 285 mln. žmonių ir prognozuojama, kad 2030 m. šis skaičius gali išaugti iki 430 mln. Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2009 m. įregistruota daugiau nei 72,5 tūkst. diabetu sergančių žmonių. Apie 90 proc. visų cukrinio diabeto atvejų – 2 tipo cukrinis diabetas. Dalis sergančiųjų 2 tipo cukriniu diabetu net nežino, kad serga, nes ligos požymiai

gali būti labai neryškūs. Jei žmogus profilaktiškai nesitikrina gliukozės kiekio kraujyje, apie tai, kad serga 2 tipo cukriniu diabetu, gali sužinoti pavėluotai, jau išsivysčius lėtinėms komplikacijoms. 2 tipo cukriniu diabetu rizikuoja susirgti nutukę, mažai judantys, nesveikai besimaitinantys, vyresnio amžiaus žmonės. Visame pasaulyje daugėja nutukusių vaikų, todėl didėja rizika susirgti 2 tipo cukriniu diabetu net vaikystėje. Tinkama mityba ir fiziniu aktyvumu palaikant normalų kūno svorį būtų galima užkirsti kelią 2 tipo cukriniam diabetui.

Susirgusiems 1 tipo cukriniu diabetu ligos požymiai pasireiškia audringiau, todėl į gydymo įstaigą kreipiamasi laiku, kol dar neprasidėjo diabetinė koma. Pacientą vargina troškulys, dažnas šlapinimasis, mažėja svoris, jaučiamas nuolatinis nuovargis, sausėja oda, blogai gyja žaizdos. Nesikreipiant į